

ZÁPIS Z DISKUZNÍHO FÓRA

Klíčová aktivita:	1 – Podpora procesu střednědobého plánování na území kraje
Podaktivita:	1.B.2 – Diskuzní fóra
Název projektu:	Projekt Podpora procesu plánování sociálních služeb na území MSK
Zkrácený název:	Plánování V
Registrační číslo projektu:	CZ.03.02.02/00/22_006/0000058
Dotační program:	Operační program Zaměstnanost plus

Téma:	Úskalí a výzvy potravinové pomoci v prostředí sociálních služeb
Místo:	Budova DTO, Mariánské nám. 480/5, Ostrava – Mariánské hory
Datum:	7. 9. 2023
Časový rozsah:	10:00 – 14:00
Facilitátor:	Mgr. Jaroslava Krömerová

Příloha č. 1 – Prezentace Potravinové banky Ostrava

Příloha č. 2 – Prezentace Úskalí a výzvy potravinové pomoci v prostředí sociálních služeb

Komentář k prezentaci č. 1

- Každá potravinová banka má vlastní IČO, v ČR jich je aktuálně 15 a všechny spadají pod Federaci potravinových bank.
- Potravinová banka v Ostravě vznikla v roce 2010.
- Základním zdrojem finančních prostředků pro provoz banky jsou dotace Ministerstva zemědělství ke svážení neprodaných potravin z obchodních řetězců. Ministerstvo platí jednotku za každou zachráněnou tunu potravin.
- V odlehlejších oblastech kraje se potraviny nesváží do skladu v Ostravě, ale potraviny si odváží přímo smlouvené organizace.
- Potravinová banka v Ostravě jako jediná v ČR zaváží potraviny přímo do služeb/ne do všech, je to dle možností a dohody.
- Na Ministerstvu zemědělství vzniká nová podmínka dotačních titulů pro zemědělce, kteří budou muset odvádět 0,5% produkce Potravinové bance.
- Největším příjmem potravin jsou sbírky potravin. Potravinová banka z této akce nemá na provoz žádné finanční prostředky, podílí se na ní dobrovolníci ze zapojených organizací. Je to pro nás nicméně důležitá sbírka, protože získáme potraviny, které nejsou prošlé, mohou být déle na skladu, v rezervě, pro vykrývání krizových období. Krajské sbírky se účastní cca 120–130 institucí.
- Od roku 2016 šla kvalita i škála potravin nahoru.
- V roce 2017 vznikla veřejná lednice v Ostravě. Problém byl najít prostor, kde bychom ji mohli umístit. Městské části Ostravy ji na svém území nechtěly. Umístili jsme ji v prostorách Armády spásy.
- Obdobný problém byl se zajištěním Výdejny potravinové a materiální pomoci. Nakonec jsme v komerčních prostorech, za které platíme více, než nás stojí provoz celého skladu.
- Výdejna funguje na základě Evidenčního systému, který má zabránit nadužívání a zneužívání. Jeho provoz zajišťuje její Statutární město Ostrava. Potřebné klienty do systému evidují sociální pracovníci, pracovníci OSPOD obcí a městských obvodů a pracovníci sociálních služeb. Poté si klienti mohou potraviny vyzvedávat přímo ve výdejně. Pracovníci úřadů práce evidovat klienty nemohou, ale mohou do systému nahlížet. Všichni vidí, zda už klient podporu čerpal.

- Evidenční systém je spuštěn od jara 2023 a na jeho zajištění přispěl Moravskosleský kraj.
- Hodně bylo diskutováno GDPR. Bylo potvrzeno, že je informace v databázi jsou evidovány v oprávněném zájmu. Každý člověk, kterému jsou potraviny takto poskytovány, podepisuje informovaný souhlas.
- Do kritérií výběru potřebných osob, sociálním pracovníkům Potravinová banka nezasahuje. Jak si je pracovníci nastavují, je na nich. Potravinová banka není sociální služba, ale nástroj pro zpracování potravinářského odpadu.
- Díky podpoře kraje, má potravinová banka k dispozici 5 aut.
- Získali jsme další finanční prostředky OPZ + na výdejny potravinových bank (2 pracovní úvazky). Oslovujeme další ORP s nabídkou spolupráce. Spolupráci (memorandum) podepsalo město Odry, Orlová, Fulnek. Čekáme na vyjádření města Studénka, Opava, Kravaře, Krnov.
- Např. město Fulnek nám posílá tabulku, s anonymním seznamem osob a uvedenými položkami, které potřebují dodat. My jim podle toho balíčky nabalíme a zavezeme na obec. Nabízíme obcím, že balíčky také rovnou z auta předáme. Fulnek nechtěl klienty stigmatizovat a balíčky si dále distribuuje sám. Krnov nám nabídl přímo jejich prostory, tj. možná spolupráce může probíhat prostřednictvím poskytnutí prostor se zvýhodněným nájmem. Na oblast Osoblažska si je chtějí distribuovat sami.
- Dalším projektem, který jsme podali, je zřízení většího skladu v Ostravě. Chceme se přestěhovat z nájmu do vlastního prostoru.
- Potravinové banky mohou poskytovat pomoc jednotlivcům teprve od roku 2022, do té doby to muselo být výhradně prostřednictvím organizací.

Cíl potravinové banky – Neplýtvat potravinami a posílat je tam, kde je hlad.

Komentář k prezentaci č. 2

- Kraj se snaží podporovat cílené a kvalitní poskytování sociálních služeb.
- V rámci projektu je podpora cílená na služby sociální prevence, služby terénního charakteru a služby zaměřené na rodiny s dětmi.
- Území Ostravsko-Karvinské aglomerace je zasaženo chudobou, téma sociálního vyloučení je zde silné, preventivní služby jsou potřeba.
- Často se stává, že služby pomáhají klientům natolik (a to včetně potravinové pomoci), že se klienti stávají na službách závislími. „Dáváme jim rybu, ale neučíme je rybařit“ .
- Sociální služby jsou nadužívány, využívají je klienti, kteří by službu jinak nepotřebovali, ale přicházejí si pro potravinovou pomoc.
- Potraviny se také stávají součástí moci – zásluhová záležitost.
- Velký čas sociálních pracovníků ve službách, který tráví organizací provozními činnostmi „kolem“-potravin, místo aby byli s klienty. Nežřídká i několik hodin z pracovní doby.
- Nadužívání sociálních institucí.
- Potřebu potravinové pomoci může mít i člověk, který vůbec sociální službu nepotřebuje využívat. Spousta lidí se stydí požádat o pomoc. Ne vždy se pomoc dostává ke všem potřebným.
- Dostávat potravinovou pomoc na Osoblažko bude asi jiné než ji poskytovat klientům v Ostravě. Není nutné nacházet unifikované postupy, ale hledat efektivní způsoby pro dané území a situaci.

Témata k diskuzi

1. Jak funguje poskytování potravinové pomoci v sociálních službách nyní?

- Malé neziskové organizace nemají dostatečné prostory a především pomůcky (např. rudly)

k manipulaci s krabicemi. Vše „tahají“ pracovníci v sociálních službách či sociální pracovníci.

- Velké organizace mívají středisko, kde je pomoc centralizována a mají pro to více lidí, ale i tak jsou tito lidé financováni v rámci sociálních služeb.
- Ve všech sociálních službách se řeší hranice pomoci. Co je ještě pomoc a kde již vzniká závislost na službě.
- Organizace poskytující sociální služby jsou členem potravinové banky, protože také chtějí podpořit myšlenku neplýtvání potravinami. Dávají je klientům nejen proto, aby se nevyhazovaly.
- Potřeba potravinové pomoci nejde paušalizovat. Každý klient je individuální a pracovník vždy musí potřebnost vyhodnotit.
- Město Opava bude podepisovat memorandum o spolupráci s potravinovou bankou (nemáme počítačový systém) – výdejní místo bude v prostorách Armády spásy. Pokud přijde na obec někdo, kdo potřebuje potravinovou pomoc, budeme jej odkazovat na Armádu spásy.
- Zaznamenali jsme i zneužití potravinové pomoci (přeprodávání), je to hodně o cílové skupině a konkrétní lokalitě.
- Nelze očekávat absolutní paušální systém.
- Hladomor v ČR není. Občasné hladovění u jedinců, ale zaznamenáváme.
- Některé služby změnil přístup, chodí více do terénu, tím se jim daří zjišťovat rezervy v rodinách, jejich potřeby a lépe je učit s možnými zdroji pracovat.

2. Jaká v tom spatřujete rizika?

- Závislost klientů na službě. Posun klienta směrem k začlenění je těžší.
- Klienti nejsou stejní. Ti průbojnější o pomoc řeknou, ale jsou takoví, kteří by ji potřebovali, ale neřeknou si o ni.
- Cílené využívání sociálních služeb za účelem zisku potravin (např. SAS, terény), i když by jinak sociální služba nebyla potřeba.
- Někdy klienti s potravinami i kšeftují za účelem zisku (Př. Sunar ze sbírky jsme objevili ve večerce).
- Plýtvání – klienti neví, jak s potravinami nakládat a jak je zpracovat (zejména exotické druhy ovoce či zeleniny).
- Prvotní distribuce z obchodů není vždy ideální. Pracují tam často brigádníci, kteří nad výdejem nepřemýšlí a nahází např. brambory na měkké ovoce. Pokud dá služba potravinové bance zpětnou vazbu, ta ji předává dál a snaží se to s obchodníky řešit.
- Provozní rizika související se skladováním potravin – služba nemusí mít přímo sklad, stačí potravinová skříň. Potravinová banka služby objíždí a doporučuje, jak toto pořešit. Ale mohou přijít různé kontroly (Zemědělská potravinářská inspekce apod.)
- Frustrace pracovníků služby. Přerozdělení pomoci jim dá velké úsilí, očekávají pozitivní zpětnou vazbu klientů, které se nedostává.
- Zásluhovost – mnoho pracovníků vnímá potravinovou pomoc jako nástroj moci.

3. Ideální stav

- Bylo by fajn mít ve službě člověka, který by dělal obslužné činnosti.
- Evidenční systém (software) je stále ve vývoji. Lze jej aplikovat i na další obce mimo Ostravu. Nabízíme je dalším ORP.
- Bylo by dobré mít jeden objednávkový systém pro organizace i jednotlivce, kam by se sbíhaly všechny objednávky. Pracovníci centra je nabalíkují a rozvezou je přímo klientům. Výhodou by byl fakt, že by si mohli potraviny objednat i lidé, kteří nechtějí kontaktovat obce ani služby. (Výhoda – anonymita / nevýhoda – zneužitelnost)
- Potravinová banka by mohla mít půjčovnu techniky (např. rudla pro sociální služby)

- Návčik přípravy stravy s klienty, tréninkové kuchyně, jak s jim neznámými potravinami naložit.
- Systémová reforma v oblasti sociálních dávek. Když mají velké dluhy, stále se jim vyplatí nepracovat, či si přivydělávat „na černo“, než jít oficiálně pracovat, a přijít o tak velkou část platu, že jim zůstane stejná částka, jako když pobírají dávky.
- Posílené kompetence sociálních pracovníků v rámci sociální práce, aby uměl rozpoznat potřebnost jednotlivých klientů. Vzdělávání pracovníků (krizová intervence, dluhová politika, atd.)
- Hodně pomáhá, když se o tématu otevřeně mluví. Pak se mění i pohled pracovníků služeb, nešíří negativní atmosféru. Důležité pojmenovávat výhody i nevýhody. „Netutlat“ nic pod koberec.
- Pracovníci se za pravidla zásluhovosti často mohou schovávat. Sami mohou mít úzkost z toho, že musí rozhodovat o tom, zda někdo dostane jídlo či nikoliv.
- Víc se snažit spolupracovat banka / obec / sociální služby.

- Ideální je nemuset řešit potravinovou pomoc v sociální službě vůbec, a mít možnost člověka poslat někam, kde by si ji mohl vyzvednout.
- Důležitá je depistáž terénu, kde nejlépe zjistím, jaké má člověk / rodina možnosti a kde je potravinová pomoc potřeba.
- Komunitní forma pomoci – dobrý nápad s veřejnou lednicí
- Dilema mezi tím, že chceme ať lidi nehladoví a potraviny se nevyhazují a nekazí, nebo primárně naplňovat poslání služeb, tedy aby učily člověka samostatnosti
- V Brně spolupracují se záchranou službou, která často odhaluje lidi, kteří nevyužívají sociální služby ani služby sociálního pracovníka obce a pomoc by potřebovali. Zkoušeli i spolupráci s praktickými lékaři, ta se moc nedařila. Záchranky jsou vybaveny letáky o možnostech pomoci.
- Další formou je informování různých komunitních organizací, církevních organizací, spolků. (Někteří jsou také členy Potravinové banky Ostrava).
- Zavěšené kafe v kavárnách (kdy mohu darovat kávu, někomu, kdo na ni nebude mít), darování neprodaných menu z restaurací lidem na ulici – komunitní forma pomoci, která jde mimo systém a potravinovou banku. Někde funguje.